ZAMONAVIY AXBOROT-KONFRONTATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR MAFKURAVIY IMMUNITETINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY TAMOYILLARI

Tajibayev Muzaffar Tursunpulatovich
FarDU. HTF Uslubiy tayyorgarlik sikl dotsenti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy asoslari, nazariy tamoyillari va ustuvor yo‘nalishlari tahlil qilingan. Shuningdek, axborot xurujlari, mafkuraviy tahdidlar va manipulyativ texnologiyalarning yoshlar dunyoqarashiga ta’siri yoritilib, ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy tafakkur, media savodxonlik hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sadoqatni rivojlantirishning ahamiyati ilmiy jihatdan asoslangan.*

Kalit so‘zlar: *axborot-konfrontatsiya, mafkuraviy immunitet, yoshlar, mafkuraviy tahdid, axborot xavfsizligi, milliy qadriyatlar, tanqidiy tafakkur, media savodxonlik, ma’naviy tarbiya, ijtimoiy barqarorlik.*

KIRISH

XXI asrda globallashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda raqamli axborot makonining kengayishi yoshlar dunyoqarashi va ma’naviy-axloqiy qadriyatlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida turli mafkuraviy ta’sirlar, axborot xurujlari, dezinformatsiya va manipulyativ texnologiyalarning kuchayishi yosh avlodda mustahkam mafkuraviy immunitetni shakllantirishni dolzarb ijtimoiy-falsafiy muammoga aylantirmoqda.[1]

Mafkuraviy immunitet shaxsning mustaqil fikrlashi, axborotni tanqidiy tahlil qilishi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqligi hamda zararli g‘oyaviy ta’sirlarga nisbatan ongli munosabat bildirish qobiliyatini ifodalaydi. Islom Karimovning ma’naviyat va yosh avlod tarbiyasiga oid ilmiy-nazariy qarashlarida ham yoshlarning qalbi va ongini turli zararli g‘oyalar ta’siridan himoya qilish masalasiga alohida e’tibor qaratilgan.[2]

Mazkur maqolaning maqsadi zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirishning ijtimoiy-falsafiy asoslari va ustuvor tamoyillarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, shuningdek, ushbu jarayonning samarali mexanizmlarini asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish masalasi falsafa, sotsiologiya, pedagogika va axborot kommunikatsiyalari sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda muhim o‘rin egallaydi. Xususan, I.A. Karimovning ma’naviyat va milliy qadriyatlar haqidagi qarashlari, M. Kastelsning axborotlashgan jamiyat va ijtimoiy identiklikka oid ilmiy yondashuvlari mazkur muammoning nazariy asoslarini anglashda muhim ahamiyat kasb etadi.[3] Shuningdek, UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan media va axborot savodxonligi konsepsiyasi yoshlarning axborotni tanqidiy baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik

asoslarini belgilaydi.[4] Tadqiqot metodologiyasi tizimli, qiyosiy-tahliliy, tarixiy-mantiqiy va dialektik yondashuvlarga asoslanib, ilmiy manbalarni tahlil qilish, umumlashtirish hamda mantiqiy xulosalash usullaridan foydalaniladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish masalasi falsafa, sotsiologiya, pedagogika va siyosatshunoslik fanlari doirasida keng tadqiq etilgan. Xususan, mafkuraviy ong, milliy o‘zlikni anglash, ma’naviy qadriyatlar, axborot xavfsizligi va ijtimoiy barqarorlik bilan bog‘liq ilmiy-nazariy qarashlar mazkur muammoning metodologik asoslarini tashkil etadi. Ushbu yo‘nalishda olib borilgan tadqiqotlarda yoshlarning dunyoqarashini rivojlantirish, tanqidiy tafakkurini shakllantirish hamda turli mafkuraviy ta’sirlarga nisbatan ongli munosabatini qaror toptirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Shuningdek, zamonaviy axborot muhitining shaxs ijtimoiylashuvi va qadriyatlar tizimiga ta’siri mafkuraviy immunitetni shakllantirishning muhim omili sifatida baholanadi.

Tadqiqot metodologiyasi tizimli, qiyosiy-tahliliy, tarixiy-mantiqiy va dialektik yondashuvlarga asoslanadi. Mazkur metodlar orqali mafkuraviy immunitetning ijtimoiy-falsafiy mohiyati, uning tarkibiy xususiyatlari hamda zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitidagi namoyon bo‘lish shakllari tahlil qilinadi. Shuningdek, ilmiy manbalarni o‘rganish, nazariy umumlashtirish va mantiqiy xulosalash usullaridan foydalanish asosida yoshlar mafkuraviy barqarorligini ta’minlashda milliy qadriyatlar, media savodxonlik, mustaqil tafakkur va ma’naviy-ma’rifiy tarbiyaning o‘zaro bog‘liqligi ilmiy jihatdan yoritiladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish ko‘p omilli, tizimli va uzluksiz ijtimoiy jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayonning samaradorligi, avvalo, yoshlarning mustaqil tafakkuri, tanqidiy tahlil qilish qobiliyati, media savodxonligi hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga munosabati bilan belgilanadi. Tadqiqot asosida mafkuraviy immunitetni rivojlantirishning ustuvor omillari sifatida ma’naviy-ma’rifiy tarbiya, axborot madaniyati, tarixiy xotira va fuqarolik mas’uliyati o‘zaro uzviy bog‘liq ekanligi aniqlandi. Shuningdek, oila, ta’lim muassasalari va ijtimoiy institutlar hamkorligini kuchaytirish yoshlarning zararli mafkuraviy ta’sirlarga nisbatan ongli pozitsiyasini shakllantirishning muhim sharti sifatida asoslandi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish masalasiga kompleks ijtimoiy-falsafiy yondashuv zarurligini ko‘rsatadi. Mazkur jarayonda yoshlarni turli axborot tahdidlaridan himoya qilish bilan bir qatorda, ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy mushohada yuritish va axborot manbalarini xolis baholash kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor ahamiyat kasb etadi. Muhokamalar shuni anglatadiki, mafkuraviy immunitetning mustahkamligi tashqi ta’sirlarga qarshi himoyalanish bilangina emas, balki shaxsning ichki e’tiqodi, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy mas’uliyatining shakllanganlik darajasi bilan ham belgilanadi. Shu bois ta’lim-tarbiya jarayonini zamonaviy

axborot muhiti talablari asosida takomillashtirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash hamda yoshlarning axborot madaniyatini yuksaltirish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy axborot-konfrontatsiya sharoitida yoshlar mafkuraviy immunitetini shakllantirish milliy ma’naviy barqarorlik, ijtimoiy taraqqiyot va jamiyatning intellektual salohiyatini mustahkamlashning muhim omilidir. Mafkuraviy immunitetning samaradorligi yoshlarning mustaqil tafakkuri, tanqidiy tahlil qobiliyati, axborot savodxonligi hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqligi bilan belgilanadi. Shu bois mazkur jarayonda ta’lim-tarbiya tizimi, oila va ijtimoiy institutlar hamkorligini kuchaytirish, yoshlarning mafkuraviy ongini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Binobarin, mafkuraviy immuniteti yuksak, mustaqil fikrlaydigan va ijtimoiy mas’uliyatni chuqur anglaydigan yosh avlodni tarbiyalash mamlakatning ma’naviy xavfsizligi va barqaror kelajagini ta’minlashning strategik shartidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROYHATI:

1. Castells M. *The Power of Identity*. 2nd ed. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. – 592 p.

2. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.

3. Castells M. *The Power of Identity*. 2nd ed. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.

4. Wilson C., Grizzle A., Tuazon R., Akyempong K., Cheung C.K. *Media and Information Literacy Curriculum for Teachers*. – Paris: UNESCO, 2011. – 192 p.

5. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – 2023. – 79, 81-moddalar.